

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 310/2024-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Agentúra Paczelt spol. s r.o.**, Kremel'ská 67, Bratislava, IČO 31 335 055, zastúpenej MST PARTNERS, s. r. o., Laurinská 3, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. B4-12Cb/94/2011 takto

rozhodol:

- Postupom Mestského súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. B4-12Cb/94/2011 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **4 000 eur**, ktoré jej **je povinný** Mestský súd Bratislava III zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Sťažovateľke **priznáva** náhradu trov právneho zastúpenia spolu v sume **856,75 eur**, ktorú **je** Mestský súd Bratislava III **povinný** zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevychováje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. mája 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v napadnutom konaní. Sťažovateľka žiada priznanie finančného zadosťučinenia 10 000 eur a náhrady trov konania.

2. Uznesením č. k. II. ÚS 310/2024-14 z 11. júna 2024 ústavný súd prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti, ako aj vyžiadaného spisu mestského súdu vyplýva, že napadnuté konanie začalo 9. marca 2011 podaním návrhu na vydanie platobného rozkazu na vtedajšom Okresnom súde Bratislava IV. Okresný súd vydal platobný rozkaz 11. mája 2011, ktorým bola sťažovateľka zaviazaná zaplatiť žalobcovi 14 370,92 eur s príslušenstvom z titulu doplatku ceny diela podľa zmluvy o zhotovení veci na zákazku. Po podaní odporu sťažovateľkou bola vec vedená na okresnom súde pod sp. zn. 12Cb/94/2011, pričom 21. januára 2013 okresný súd pripustil zmenu žaloby tak, že predmetom konania je zaplatenie sumy 20 833,09 eur s príslušenstvom. V danej veci sa v prvých štyroch rokoch po začatí konania uskutočnili viaceré pojednávania (14. 11. 2011, 9. 2. 2012, 12. 4. 2012, 11. 6. 2012, 1. 10. 2012, 21. 1. 2013, 14. 3. 2013, 9. 5. 2013, 11. 7. 2013, 29. 5. 2014, 25. 9. 2014, 24. 11. 2014) a posledné pojednávanie sa konalo 12. februára 2015. Toto pojednávanie bolo odročené na neurčito z dôvodu nariadenia znaleckého dokazovania súdom. Okresný súd ustanovil znalca uznesením z 20. apríla 2016. Dňa 19. septembra 2016 súdom ustanovený znalec súdu oznámil, že nedokáže splniť stanovené úlohy, a vrátil spis okresnému súdu. Následne súd vyzval žalobcu na oznámenie, či trvá na znaleckom dokazovaní zo strany súdu alebo si zabezpečí súkromný znalecký posudok. Dňa 25. januára 2017 žalobca zaslal súdu oznámenie, že trvá na vykonaní znaleckého dokazovania súdom. Dňa 24. februára 2017 súd návrh žalobcu na zmenu znalca zamietol. Proti predmetnému uzneseniu podal žalobca odvolanie, ktoré bolo uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 4Cob/133/2017-660 z 26. júla 2018 odmietnuté. Spis bol okresnému súdu vrátený 21. augusta 2018. Dňa 5. februára 2019 súd oznámil sporovým stranám vyčiarknutie ustanoveného znalca zo zoznamu znalcov a vyzval ich na návrh ďalšieho procesného postupu. Žalobca 7. októbra 2019 doručil súdu súkromný znalecký posudok. K znaleckému posudku sa 3. decembra 2019 vyjadrila sťažovateľka a následne k jej vyjadreniu sa 20. decembra 2019 vyjadril žalobca. Pojednávania nariadené na 26. marec 2020 a 26. november 2020 boli zrušené z dôvodu opatrenia predsedu súdu na ochranu verejného zdravia a zamedzenia šírenia ochorenia COVID-19. Pojednávanie nariadené na 6. júl 2023 bolo z dôvodu zmeny Rozvrhu práce Okresného súdu Bratislava IV na rok 2023 zrušené, následne po prechode výkonu súdnictva z okresného súdu na mestský súd sa uskutočnili dve pojednávania (24. 10. 2023 a 22. 11. 2023) a 22. decembra 2023 bol vo veci vyhlásený rozsudok, proti ktorému podala 22. januára 2024 sťažovateľka odvolanie. K odvolaniu sťažovateľky sa 28. februára 2024 vyjadril žalobca a k jeho vyjadreniu zaujala sťažovateľka repliku 5. apríla 2024. Dňa 16. mája 2024 doručil žalobca dupliku, ktorá bola 5. júna 2024 doručená sťažovateľke na vedomie. V čase podania ústavnej sťažnosti prebiehali procesné úkony smerujúce k predloženiu veci na odvolací súd na účel rozhodnutia o podanom odvolaní.

II.

Argumentácia sťažovateľky a vyjadrenie mestského súdu

4. Proti postupu mestského súdu v napadnutom konaní podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní v dôsledku jeho nečinnosti, ako aj celkovej neprimeranej dĺžky napadnutého konania došlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

5. Sťažovateľka uviedla, že skutkové okolnosti posudzovanej veci, ktoré boli pomerne komplikované, súd prerokoval na pojednávaniach do roku 2015, pričom vykonal aj pomerne rozsiahle dokazovanie, avšak od 19. októbra 2016 zostal nečinný, ba až bezradný, čo podľa sťažovateľky vyplýva z oznámenia súdu doručeného 6. februára 2019 o vyčiarknutí súdom ustanoveného znalca s výzvou, aby sťažovateľka navrhla ďalší procesný postup vo veci. Sedem rokov trvajúce prietahy v napadnutom konaní považuje sťažovateľka za extrémne a stav právnej neistoty pretrvávajúci takmer 12 rokov jej spôsobuje stav beznádeje a nespravodlivosti. Tento typ konania je štandardnou súčasťou sporovej agendy všeobecných súdov, a preto by nemal byť považovaný za zvlášť právne zložitý. Sťažovateľka zastáva názor, že svojím správaním prietahy v konaní nespôsobila. Uviedla, že nepodala sťažnosť na prietahy predsedovi okresného súdu, pretože takúto sťažnosť považuje iba za formálnu bez vplyvu na konanie a zároveň v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“, rozsudky Ištván a Ištvánová a Komanický proti Slovensku z 12. 6. 2012) nie je považovaná za účinný prostriedok nápravy podmieňujúci podanie ústavnej sťažnosti.

6. K ústavnej sťažnosti sa vyjadrila predsedníčka mestského súdu, ktorá v ňom po chronologickom zrekapitulovaní priebehu konania uviedla, že v napadnutom konaní boli v pravidelných lehotách až do roku 2015 uskutočnené viaceré pojednávania. Od ustanovenia znalca uznesením z 20. apríla 2016 až do jeho vyčiarknutia 22. januára 2019 došlo k prietahom v konaní nesúčinnosťou súdom ustanoveného znalca. Zároveň v prejednávanej veci došlo k viacerým odročeniam pojednávania z objektívnych dôvodov súvisiacich s protiepidemiologickými opatreniami, ako aj potrebou prerozdelenia spisu, čo malo nepochybne vplyv na celkovú dĺžku konania. Ďalej uviedla, že na včasnosť vybavovania vecí a dĺžku konaní vedených na súde má vplyv skutočnosť, že bratislavské mestské súdy (bývalé okresné súdy) sú jednými z najviac zaťažených súdov v rámci Slovenskej republiky, čo preukazuje aj rozhodovacia činnosť ústavného súdu, ktorý opakovane konštatuje porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, pokiaľ ide o včasnosť vybavovania vecí a dĺžky konaní vedených na týchto súdoch. V prípade, ak ústavný súd dospeje k záveru, že právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov porušené bolo, požiadala, aby vzhľadom na uvedené skutočnosti zväžil dôvodnosť a primeranosť finančného zadosťučinenia a nepriznal sťažovateľke finančné zadosťučinenie v plnej uplatnenej výške.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania a po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a stanoviskom mestského súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

11. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, predmetom napadnutého konania je doplatenie ceny diela, t. j. ide o typ konania tvoriaci štandardnú súčasť rozhodovacej agendy súdov, a preto z právneho hľadiska napadnuté konanie nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti. Predložená chronológia spisu však odôvodňuje prijatie čiastkového záveru o tom, že napadnuté konanie je zložitejšia z hľadiska skutkového z dôvodu potreby vykonania znaleckého dokazovania. K priet'ahom v konaní však došlo, keď v konaní ustanovený súdny znalec súdu oznámil, že nedokáže vo vymedzenom rozsahu splniť súdom nariadený znalecký úkon. Uvedená skutočnosť tak v období od ustanovenia znalca uznesením z 20. apríla 2016 až do jeho vyčiarknutia zo zoznamu znalcov 22. januára 2019 spôsobila priet'ahy v konaní.

12. Ústavný súd posudzuje pri ústavných sťažnostiach na priet'ahy v konaní aj význam konania pre sťažovateľa. Z hľadiska judikatúry ústavného súdu, resp. ESLP nejde o konanie, pri ktorom je daná požiadavka na zvýšenú rýchlosť konania. Ani samotná sťažovateľka v ústavnej sťažnosti mimoriadny význam veci, ktorá je predmetom namietaného konania, pre ňu samotnú netvrdila. Ústavný súd tak mimoriadny význam veci pre sťažovateľku nezistil.

13. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorú by bolo možné pripísať na jej ťarchu pri posudzovaní otázky priet'ahov v konaní.

14. Napokon ústavný súd hodnotil postup mestského súdu. V tejto súvislosti ústavný pripomína, že vzhľadom na nadobudnutie účinnosti tzv. novej súdnej mapy v intenciách zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v platnom znení za prípadné priet'ahy v konaní, ktoré vznikli počas konania pred okresným súdom, t. j. pred zriadením mestského súdu, už zodpovedá mestský súd ako orgán verejnej moci, na ktorý prešiel od 1. júna 2023 výkon súdnictva vo veci sťažovateľky. Z obsahu spisu predloženého mestským súdom v tejto veci vyplýva, že konanie sa začalo podaním návrhu na vydanie platobného rozkazu 9. marca 2011 a až do dňa vydania tohto rozhodnutia stále prebieha (bez jeho právoplatného skončenia) už viac ako 13 rokov. Meritórne rozhodnutie, ktoré bolo napadnuté odvolaním sťažovateľky, mestský súd vydal 22. decembra 2023, t. j. po viac ako 12 rokoch a deviatich mesiacoch od začatia konania. Uvedená dĺžka konania je už sama osebe ústavnoprávne neakceptovateľná. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť ústavný súd nepovažoval za potrebné rekapitulovať priebeh napadnutého konania a podrobne skúmať postup mestského súdu, pretože aj skutkovo či právne náročnejšia občianskoprávna vec nesmie trvať takú dlhú dobu. V nadväznosti na mestským súdom spomínané protipandemické opatrenia dáva ústavný súd

do pozornosti, že, samozrejme, prihliada na túto objektívnu skutočnosť (bližšie I. ÚS 504/2020, I. ÚS 550/2020, II. ÚS 27/2022, pozn.), avšak v okolnostiach danej veci musí akcentovať, že mestský súd do uvedenia týchto opatrení do praxe (ktoré sa týkajú určených období v rokoch 2020 a 2021, pozn.) mal počas predchádzajúcich deviatich rokov trvania napadnutého konania dostatočný časový priestor na to, aby právnu vec sťažovateľky prejednal, alebo aj meritórne rozhodol. Ani uvedená objektívnymi okolnosťami spôsobená prekážka tak nie je spôsobilá mestský súd zbaviť zodpovednosti za jeho neefektívny postup, nečinnosť a neprimeranú celkovú dĺžku konania.

15. Pokiaľ ide o obranu mestského súdu, že k celkovej dĺžke napadnutého konania prispela najmä enormná zaťaženosť dotknutého mestského súdu vyplývajúca z celkového počtu obyvateľov žijúcich, resp. pracujúcich v obvode bratislavských mestských súdov, a zároveň z celkového množstva obchodných spoločností sídliačich v obvode týchto súdov, ústavný súd vníma predmetné tvrdenie mestského súdu ako objektívne, na strane druhej zároveň zotráva na svojej ustálenej judikatúre, v zmysle ktorej systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti nemožno pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobu obmedzenú personálne kapacity príslušných súdov. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a ústavnej sťažnosti nie je pomenovanie príčin prietáhov v konaní alebo dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny, alebo subjektívny charakter. Dôležité je rozhodnúť o tom, či k týmto prietahom v konaní došlo a odstrániť právny stav neistoty sťažovateľa (porov. I. ÚS 342/2023).

16. Ústavný súd preto s prihliadnutím na doterajšiu dĺžku napadnutého konania a na zistenú nečinnosť mestského súdu dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

17. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti nežiadala, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať bez zbytočných prietáhov. S prihliadnutím na túto skutočnosť ústavný súd príkaz mestskému súdu konať bez zbytočných prietáhov neformuloval.

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie

18. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiada priznať finančné zadost'učinenie 10 000 eur, ktoré odôvodnila stavom právnej neistoty, v ktorom sa nachádza v dôsledku toho, že napadnuté konanie nie je ani po 12 rokoch od podania žaloby právoplatne skončené, čo je dôsledkom nečinnosti mestského súdu.

19. Ústavný súd uvádza, že konanie pred ústavným súdom z dôvodu namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov plní nielen preventívnu funkciu, ale tiež funkciu satisfakčnú, resp. kompenzačnú (náhradu nemajetkovej ujmy). V súlade s judikatúrou ústavného súdu je cieľom finančného zadost'učinenia dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

20. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

21. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti tejto veci považoval za potrebné priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie, pričom pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy všetky okolnosti danej veci, predovšetkým celkovú dĺžku napadnutého konania, jeho predmet a nepriviligovaný charakter, ale aj aktuálny procesný stav konania, keď mestský súd meritórne, hoci neprávoplatne, rozhodol. Po zohľadnení týchto okolností, majú na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval ústavný súd priznanie 4 000 eur za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku tohto nálezu) a vo zvyšku ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu). Prihliadol na fakt, že deklarácia porušenia základných práv, príkaz konať, ako aj náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok.

V.

Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 856,75 eur (bod 4 výroku nálezu).

23. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu). Trovy právneho zastúpenia 713,96 eur, keďže advokát je aj platcom dane z pridanej hodnoty, sa v danom prípade podľa § 18 ods. 3 vyhlášky zvyšujú o 20 %. Výsledná suma náhrady trov právneho zastúpenia predstavuje 856,75 eur.

24. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. augusta 2024

Peter Molnár
predseda senátu